

GY. DÁVID GYULA

JEGYZETEK

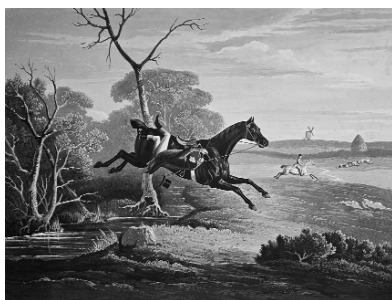
A BONCHIDAI BÁNFFY-KASTÉLY KÉPZŐMŰVÉSZETI GALÉRIÁJÁHOZ (II.)

IV. Taking it coolly, – very like a whale! Colombine (it should have been Harlequin), having got rid of the Count, leaves him to follow on foot at his leisure. He comes to a brook & mistaking the depth, jumps in & sticks in the clayey bottom until fished out by a Shepherd.

Hidegvérrel fogadja, akár egy bálna!

Columbine (Harlekinnek kellett volna

lennie), miután lerázta a grófot, hagyja, hogy az saját kedve szerint gyalog kövesse. Aki viszont egy patakhoz érve, elnézi annak mélységét, beleugrik, és ott ragad az iszapos mederben, amíg egy juhász ki nem halássza.

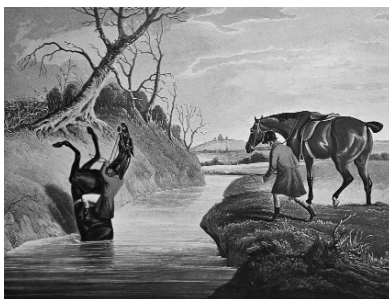
V. „He’s off! – no, he’s on! – he hangs by the rein!” The Count & Brigliadora part company, a strong grower having caught his knee at the last leap & unseated him.

„Leesett! – nem, rajta van! – a gyeplőn lóg!” A gróf és Brigliadora megválnak egymás társaságától, mivel az utolsó ugrásnál egy erős ág megakasztja a gróf térdét és kibillenti a nyeregből.

VI. „Smooth glides the water where the brook is deep.” The Count, again on Brigliadora, charges a wide & deep brook in the Vale of Belvoir; and but for the assistance of Tom Wilkins, the whipper-in, would in all probability, have been drowned.

„Sima a felszín, ahol a patak mély.” Szintén Brigliadorán a gróf Belvoir-völgyében rohamoz meg egy széles-mély patakot, és ha Tom Wilkins falka-hajtó nem segít neki,

valószínű megfulladt volna.

A tanulmány első része a *Korunk* júniusi számában jelent meg.

VII. That's your sort. The Count on Lord Alvanley's "Everitt" clears a flock of sheep, a stile, a long foot bridge, and other et ceteras, landing well in the next field.

Ez az Önök módszere. Lord Alvanley „Everitt”-jén a gróf egy birkanyáj, egy kerítés, egy hosszú gyaloghíd mellett más akadályokat is leküzd, majd jól landol a következő mezőn.

VIII. A flying leap! – après vous Monsieur. The Count beats Cruiser into the lane – best pace. Even betting at first, afterwards two to one on the Counts.

Egy lendületes ugratás! – csak Ön után, Uram. A gróf megelőzi Cruiser-t a pályán – nagyszerű tempóban. A kezdeti kiegyenlítettség kettő az egyre módosul a gróf javára.

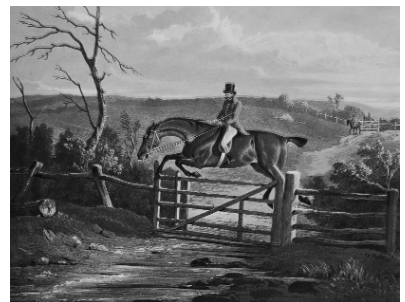

IX. Doing it well. The Count on Nimrod clears a large ox-fence at full speed & comes handsomely into the next field.

Ez megteszi. Nimród hátán a gróf teljes sebességgel átugrat egy nagy marhakerítés felett, és elegánsan érkezik be a következő mezőre.

X. Larking – more dirt, the less hurt! Returning from Hunting, the Count rides Mother Goose at a gate on the swing & gets a harmless but very dirty fall.

Mókázás – minél több a piszok, annál kevesebb a fájdalom! A vadászatról Lúdanyó hátán visszatérve a gróf egy lengőkapunál ártalmatlan, de nagyon csúnya esést szenved.

Végezetül még egy alkotásra térnénk ki egy kicsit részletesebben. Bíró Béla a „művészileg teljesen jelentéktelen, primitív olajfestményről” csak „mint érdekességről” emlékezik meg, és itt sem fukarkodik a bíráló szavakkal, bár azt megjegyzi, hogy a festmény erdélyi jelenléte jelzésértékű. A „Szeretetnek eledele” néven ismert alkotásról²⁰ van szó: ez II. József

1781-es türelmi rendeletéhez kötődik, amely az evangélikus, református és görögkeleti egyháznak is szabad vallásgyakorlatot biztosított, kivonva őket a katolikus püspöki ellenőrzés alól. A különböző felekezetek közötti egyenlőséget, az egyházak közötti békességet szimbolizálja, a kor szokásához híven elismerésképpen.

A Pax Vobis feliratú joggal és Máté evangéliumából vett idézettel – Krisztus Szerzeményét akár mint tartjátok, Tsak Nékem s Istennek a Díjt megadjátok. (Máté 22. rész) – közelítő császár előtt az egyenlőséget jelentő kerek asztalánál egy lutheránus pap, egy református lelkész, egy ortodox pápa és a római katolikus egyházat szimbolizáló pápa ül. Az egyházatyák keze ügyébe a művész a felekezetükre jellemző úrvacsorai eszközöket helyezett el: a kehely mellett a katolikus egyházfő és az evangélikus pap ostyát, az ortodox pápa kanalat tart, míg a református lelkész előtti tányéron kenyérszeletek vannak.

Az életkép alatti verses felirat további részletet is elárul:

*Kenyérből egyeránt négyen osztogattok,
Borból ellenben tsak hárman adogattok.*

*De azért egymásra ne agyarkodjatok,
S a vak buzgóságnak már békét hagyjatok.
A'mit Isteni Kéz által Jozsef teve,
Az által Egyiptom éhségtől mentt leve.
Második Józsefnek még nagyobb érdeme,²¹
Mert az éh lelkekre ügyelt Kegyes Szeme,
Meg-adván a vallásbéli Szabadságot,
S terjesztvén Hazánkra új világosságot.
De már tölti, a Menny' Lakosinak sorat.
Óh hív Magyar áldjad ditső Nevét s porát!²²*

Nestoreos vivus felix Josephe per annos
TVNC MVNDO CESSANS VIVERE VIVE POLO

Bíró Béla számbavétele – miközben természetesen kitér az olajban, akvarellbe megörökített családi arcképcsarnokra is – még számos metszetnyomatot (Ferenc József császárról, Erzsébet királynéról, Savoyai Jenőről, az *Atlas Hungaricus*ból, antik Róma műemlékeiről), képzőművészeti album-mappát is megemlíti, fontos tudást közvetítve az utókornak. Bízunk benne, hogy a fentiekkel kiegészítve ezek figyelembe vehető segítséget nyújthatnak a kastély archív képeken nem érzékelhető, a meglévő falakból, terekből ki nem olvasható hangulatának napjainkban folyó hiteles rekonstrukciójához.

Nyolcvan évvel a kastély tűzvésszel, rablással folytatott pusztítása után találónak érezzük a Bíró Béla írását záró sorokat: „*Visszanézünk. Még látjuk a régi clavicembalo körvonalait s szinte halljuk húrjairól a biedermeier-kor halk melódiáit, de éles recsegéssel új hang harsan fel: »A keleti hadszíntérről jelentik ...«*”

■ JEGYZETEK

20. A festmény a 2021. szeptember – 2022. január között *Szeretettnek eledele – A tápláléktól a teljes közösségig* címmel a budapesti Evangélikus Országos Múzeum által megrendezett időszaki kiállításának névadó darabja volt. A kiállítás ismertetőjében utalás történik arra, hogy a festményt valószínűleg egy Győr környéki magyar nyelvű evangélikus gyülekezet készítette. <https://www.evangelikus.hu/hireink/ajanlo/meselourvacsorai-targyak> (letöltés: 2024. 10. 14.). Sinkó Katalin: *Szeretettnek eledele* c. korábbi tanulmányában (Ars Hungarica 1997. 01–02. 409–420) a festmény több példányát is megemlíti: a Komáromi Múzeumban, (ltsz. B-26, olaj, vászon, 66 x 44 cm), ill. egy máglyűjteményben (olaj, vászon, 75 x 54 cm).

21. A kompozíció Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnokában őrzött metszetváltozatának (ltsz. 67.68) német nyelvű felirata – amely eltér a festmények szövegétől – az éhező egyiptomiak és a szellemre éhes lelkek közötti párhuzammal még konkrétabb utalást tesz a bibliai József és József császár közötti hasonlóságra. Ezúton köszönöm Boda Zsuzsannának a segítő útmutatását.

22. A fenti kiállítás egyik kurátora, Zászkaliczky Zsuzsanna szerint míg ez a két sor utalás arra, hogy a kép II. József (1741–1790) halála után készült, az ezt követő kettő az élő császárhoz szól: „Nesztori éveket érij meg boldog József a földön, / majd eltávozván, mennybéli életet élj!” Bíró Béla ebből csak az évszámot rejtő utolsó kronosztikon sort idézi, amely szerint a kép 1782-ben keletkezett.